

Politikai
röpiratok.

79.

79
589

MARTIUS 15^{dike} 1848

PESTEN.

EGY LAP NÉPTÖRTÉNET.

IRTA

ZERFFI GUSZTÁV.

4.

MARTIUS 15^{dike} 1848

PESTEN.

EGY LAP NÉPTÖRTÉNET.

IRTA

ZERFFI GUSZTÁV.

616F2 00769209

PESTEN.

HARTLEBEN K. A. KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN.

1848.

8181 12001 20111111

Aimez-vous les uns les autres, et vous ne creindrez
ni les grands, ni les princes, ni les rois.

F. de La Mennais.

Szeressétek egymást, és nem fogjátok félni sem a nagyok
sem a hercegek, sem a királyokat.

I.

Lamartine, a francia republikanus költő és statusférfi ezt nyilvánítá az európai hatalmakhoz intézett proclamációjában: „ne féljete, mi nem fogunk propagandát űzni, a mi propagandánk leszen rend és szabadság ösztöne!!“

És úgy lön!

Alig hangzék el a francziák győzelemkiáltása egy megbuktatott dynastia fölött, mely a népet szatócsi szűkkeblűség és kitartással békózta le, mely azt a zsarnokság egyetlen piszkos fegyverével — a pénzzel megvesztegetés által akarta erkölcsi alapjában megrázni — és egész Németországot a korszerű reformok egyhangu kiáltása tölté el.

Kéremény kéremény után nyújtatott be a kormányokhoz, s hol a békes kérelmezésnek sikere nem lön, ott fegyverhez nyultak, hogy kivíják maguknak azon jogokat, melyeket Isten és természet minden ember keblébe oltott. Jogokat, melyek eddig, különös ajándokul csak néhány szabadalmasoknak osztogatának. Jogokat, melyek minden egyes polgár szívében fönnen esdének meghallgatásért, de mely esdést az önkény fölállított rabszolgái némitottak vagy fojtottak el. Jogokat, melyeket az erdők vada is tisztel, mert a természet azokat egyenlőn mérte mindenkinek, de melyeket az észszel bíró embereknél természetlen, mesterséges mechanizmus által elforgatni és kiküszöbölni — fájdalom, sikerült!

Ah! szomoru idői valának ezek a gyalázat, szolgaság, erkölcstelenségnek!

Nem létezett többé valódi erény. Maga a jámborság is a színlés mezébe bujt, nem létezett tudomány — mert az parlagon és elhagyottan hevert, és elsanyarult és hűsödött, hogy az ember szive vérzön jajdult föl; nem létezett semmi — — csak silány rabszolgák, kik hátgörbitve koldultak egy mosolyáért a hatalomnak s tulboldognak érzék magukat, ha minél többször, minél többet csuszni-mászniok megengedettett!

Sötét, viharterhes idők valának ezek, ugy hogy maig sem foghatom meg, mikép vala képes még sütni a nap, mikép ragyoghatának még a csillagok, s nyilhatának a virágok.

De hagyjuk ez időket átalában, — mögöttünk vannak már azok.

Az idők, midőn nálunk magyaroknál két három négy párt küzdött szünetlenül egymással, és egy gonosz daemon mindenfelől szitogatá a visszavonás gyujtonyát szláv, illir propagandák, vagy conservativ szórszálhasogatások által; midőn dicsvágyó, együgyü, tehetlen, s nem ritkán roszakaratu, a haza iránt ellenséges indulatu tanácsosok szeretett királyunkat tudatlanságban tarták a népre nézve — vagy előtte hűséges magyar alattvalóit mint lázadó félvadakat festék le, kikre nézve minden okos gondolat fájdalom a vesztesség volna, — ez idők is már ugy hiszem elmultak.

Az idők, midőn a Rendek hónapokat töltöttek a vadászatszabályozással, s a parasztot vagy polgárt csak megemlíteni is feledék*), ugy hogy a parasztok irigylék sorsát a nyulnak, melly négy lábusága daczára nagyobb figyelemre méltatik vala, mint a szegény teherviselő nép, — ez idők elmultak!

Sőt mi több! a vén nyolczszázados alkotmány, álmosslendriánjával, és czimkóros komaságaival, megvesztegetett kortesei és ítélethosszu szónoklataival a — császár szakálláról — ez agg matrona az urbériség mély barázdáival arczáin, az előítélet jégszürke fürteivel inga-

*) Történt az 1802-iki országgyűlésen.

tag fején, nehéz kereplő nyelvvel a táblabiráknak, száraz, csattogó kezeivel a burocratáknak, és restelkedő lábaival a pipás semmit tevőknek — korgyöngeségben — nem kimult, nem — hanem egy szerencsés szélrohanat által az enyészet országába sodortatott.

A törvénykezés nyilvánossága gátat vetend nepotismus és pártosságnak. Mostani törvényhozóink bölcs belátása és ereje világos, röviden és határozottan fogalmazott törvényeket alkotand. Az igazságszolgáltatás vaskérlelhetlenségű szigorral mondandja ki a „bűnös“ vagy „nem bűnös“ igazságát — nyilván a nép előtt a néphez, melly aztán a bírakat igazságszeretetükért istenitendi, — az igazságtalant pedig, ki a legszen- tebbel, mivel egy szabad nép birhat — az igazsággal visszaélve, azt vétkes, utálatraméltó rokon- vagy ellen- szenvek vak eszközéül használni fogja — megveléssel jutalmazza, őt észére téríti, s megtanítja felfogni tiszte fontoságát.

Szép Magyarországnak, melyet a természet oly gazdagon megáldott, mely északi és déli Europa közt, mindkét rész terményeit egyesítve, hazája egy népnek — mely nemes, vitéz, nagylelkű, hatalmas erőben és szellemben és mindenhez a legkiválóbb tehetséggel bir... Vajjon, mi lehet oka, hogy e nép, minden gazdagsága, minden kincseivel oly sokáig — szegény, ah! oly keservesen kol- dus maradt szellemi és anyagi tekintetben?!

Mert vagy háboruk és barbárságnak szolgált küzdte- rül — vagy mert roppant jelentékkessége daczára provinciául kezeltetett — és mert a legtermészetlenebb alapra állított szabadalmi alkotmányunk teljesen meggátlá szabad kifejlődését a tudományok, művé- szetek, ipar és mindazon tényezőknak, me- lyek nélkül bármely nép örökké csak a barbárság örvé- nyében fog fetrengeni...

Magyarországnak tehát csak három időpontja volt, melyekben hatalmas, rettegett volt a külföld ellené- ben, és tiszteletparancslólag állt. Ez időpontok valának Lajos és Corvin Mátyás alatt. Két lángész,

kik korukat megelőzve, azon uralkodtanak, és szellemük sasszárnyain magukhoz emelék a dicsőség birodalmába. — És azon időpont, midőn a magyarok lelkesedése — egész Ausztriát s szeretett uralkodó házunkat a közel enyészettől megmenté. —

És nyolczszáz év alatt csak három illy pontot számítna Magyarország?

O nem!

1848-ki mart. 15-ikétől fogva négy ily időpontot jelölend föl a historia, melyek legutósója tulszágározza mindazt, mi a világtörténetben nagy és magasztos valaha történt vala!....

II.

Ne hidd, nyájas olvasó, hogy talán tulzok, vagy éppen fanaticus lelkesedéstől elfogultan hizelek!

Most, midőn már csak minlelkismeretünk és minmeggyőződésünkkel van dolgunk — most nem gondolható: hogy valaki más valamit írjon le, mint mit egyszersmind szívvérével is kész lenne megpecsételni. — Nyílt lesz ezentul az író szíve — nyílt, miként az igazságosztás' könyve az utósó ítélet' napján, mert a nyilvános vélemény fog most örködni minden gondolat fölött, mely bátorodik magának igazvoltot igényleni. Többé nem lesz az ember képes üres szószalmát csépelni, külről magának tulszabadelmű mázt adni, s bensőleg magát a világ' középpontjául oda állítani, melly körül aztán a mindenségnek forognia kelljen. Többé nem fog az igazság álzottan ólálkodni, vagy attól félve, hogy nem hallgatnak rá, szavát föl sem emelni! —

Szavaimnak tehát hitelt adhattok. 1848. mart. 15-ke nem csak a magyar, hanem minden népek' historiájában fénypont gyanánt fog sugárzani.

E napot minden hőstetteivel, mennyire gyöngye erőmtől telik — hű tükörképben fogom elétek állítani. Emlé-

ketekbe fogom híni nagy tetteinket, hogy azokat gyermekeiteknek fölolvashassátok, s őket fölkellesíthessétek, hogy hasonló viszonyok közt hasonlókép cselekedjenek, s főképen őket inthessétek, miszerint soha ne engedjék a dolgot annyira jutni, hogy az igazság jogai bármily néven nevezendő osztály által lábbal tapodtassanak.

Halljátok!

Mi Olaszországban vérpatakba került, mely bosszúért kiált égbe föl; minek Frankhonban száz meg száz emberélet esett engesztelő áldozatul; — miért Németországban újra és ismét vérnek kelle folyini; mit Ausztria halottakkal kényszerült megfizetni — melyek tátongó sebeikkel bosszúra idézik égő villámával az égnek haragját — — azt mi magyarok, kik egész Európában a civilizáció páriáiul, erkölcs- és féktelen népiül valánk kikiáltva, esernyővel kezünkben, a közcsend legkisebb zavara nélkül, vittuk ki. A mi győzelmünk nem volt az erőszak' győzelme, hanem volt a jognak fényes diadalma, a tulnyomó hatalomé, de melyet csak egyetértés tesz győzhetlenné, — szóval az értelmiség győzedelme!

A mi forradalmunk a rendetlenség ellen volt intézve, hogy kivívjuk egy szabad nép legbecsesb javát — a rendet. — —

Menjünk át nyugodtan az előzményeken, s vessünk aztán egy komoly pillantást eseményeire e maga nemében egyetlen békes forradalomnak, melyben egy nyolczszázados szörny, mely a szegényt egyre fölfalá, hogy annak vére és zsirján fölizzék, az összetartás' éles fegyvere által legyilkoltaték.

III.

Délen, hol az „arany narancs és fenyő egy göröngyön virít“, — az ég kékebb és a nap ragyogóbb, hol a lombok zöldje elevenebb és a csattogány dala szebb, megragadóbb! — Délen... ott fekszenek a régi romai

uraság romai! E dél, még kevéssel ezelőtt a szolgaság gyupontja, korunk legnagyobb férfiai egyikének varázshatalma által egyszerre a szabadság saslaka lön. A lelkismeret, gondolkodás, lélek, szivverés általa szabadittatának ki az elbutulás és hizelgés gyalázatos békóiból... Ő megveté elnyomás alacsony eszközéül használását Megváltónk szent hitének. — Az ígét, mely Istentől jött és újra Isten lön! — újra szabaddá tevő, és példát adott Europa valamennyi keresztény uralkodóinak, hogy ne foszszak meg szükkeblüen minden emberi jogoktól a tömeget, mert írva vagyon:

„Mindnyájan testvérek vagyunk!”
és

„Szeresd felebarátodat mint tenmagadat!”

Igen, a mi nagy mesterünk és urunk, tanítónk és előbajnokunk a népeknek elnyomóik elleni korszerű csatáiban — magasztos, szent atyánk IX^{dik} Jám bor pápa volt. —

Avagy nem ő volt-e, ki első rombolá szét a mostani politika rendszerét, — mely ismét oda törekvék, hogy bennünket ama szabadságlüktetés és izgalmak után, melyek 1790. és 1830-ikban Franciaországból értenek, újra elaltasson, és ha lehet (?) a feudálhálósapka és rabszolgaság jármába, elsatnyítás és örök tespedés által visszavigyen.

Ő tette szabaddá a sajtót — és mondá polgárainak: fogjatok fegyvert, és fegyverkezzetek fel magatok. Ti vagytok a munkások, birtokosak a statusban, ti vagytok a sziv, melyből a vér az állománytest minden részeibe szétáradoz — szabadoknak kell lennetek! — a vért megszükitni, a szivet elszorítani, én atyátok, a kereszténység atyja, nem fogom.

És ekkép IX. Jám bor tisztelve, becsülve, szeretve, imádva lön — mert ő veté el újra, annyi idő után, a szabadság magvát. — Ő, kinek elődei a szellemi korlátoltság rut éjszakáját idézték Europa fölé a vak, öntu-

datlan engedelmesség tanai által, ő változtatá legmosolygóbb nappá a biborsötét éjt.

Miként a pacsirta örömdala tiszta tavaszhajnalon, akként hangzott föl a most már szabad Itália egére a himnusz IX-ik Jám borra, a nagy megváltóra.

Olaszország tehát, a legsötétebb, kárhozatosb szolgaság fészke egyszerre fényesen tündöklő palotává lön, — melybe a szabadság istennő egész üdvterjesztő kíséretével, a szeretet, bátorság, bizalom, igazság, művészet, tudomány és ipar' fölvirágzásával, beköltözött.

Lehetlen vala, hogy ezt mi magyarok közönösen vettük legyen! — És nem is vettük! — Bámulva hallók a pápa dicső győzedelmeit, Sardinia, Toskana alkotmányait, s a sicíliaiak' hőstetteit; — bámulánk és a gondolat villant át rajtunk: hogy mi is szabadok legyünk, mert mindenki hatalmasan érzé: ne hán y a k s z a b a d s á g a még nem mindnyájunk szabadsága!

IV.

És a schweiziek.... e nyugtalan republikanusok, ez örökké küzdő szabadság-férfiak kantoni véleménykülönbségeikkel; a schweiziek is mozogni kezdtek. — Némely testvéreiket veszélyes befolyás a világosság ösvényéről a legveszélyesbre, a jezuítai csuszás útjára látszék tántorítani. Ezek különszövetséget alakítanak, de úgy látszik komolyan földerült a szabadságnak korszaka, — a különszövetség szétoszlattatott. — A gyökeresdiék győztek.

És mi magyarok? — nekünk a pipa nem esett jól többé, szorgosabban kezdtük olvasni az ujságokat. Átkoztuk a különszövetségeket, kik összecsoportulni bátorzkodtak jezuítai semmirekellőség' védelmére, és örömmel riadánk a szabadelvű köztársaságiak' győzelmén, és gondolók: az igazság győzedelme nálunk is kifog vivatni, ha mindjárt félmillió ember vesztébe kerülne is.

V.

E közben egyszerre a francziáknak jó étvágyuk kerekedik. Kedvük jött egyszer újra jól enni és jól inni. Szóval hosszú hamvazó idők után újra amugy széleskedvvel mulatni akartak. De minthogy, kik oly rendkívüli étvágyat kaptak, épen csupa szabad gondolkodásuak valának, tehát a szegény Lajos Fülöp attól félt, — a reformlakomázó uraknak étvágyuk jöhetne más kormányformával töltött pástétomra, s legjobbnak tartá ez uraknak az evést megtiltani. És legrosszabbul cselekvék, mert egy megtagadott ebéd miatt pokolba kergettetett, és az öreg ember, ki tartozott volna legalább okos atya lenni, ekkép utódait megfosztá azon szerencsétől, hogy francia trónon ülhessenek és királyi rendeleteket aláírhasanak. Mi fölött azonban épen nem szándékom könyeket ontani. Én Lamartinet az írók a bölcsesség tofájában, a szellem királpálczájával, a toll éles fegyverével, és szónoklata ostromló fegyvertüzével, mint francia uralkodót, sokkal jobban szeretem a jámbor Lajos Fülöpnél, ki vejével bankrészvényekre üzérkedett, és népe erkölcsével nem igen sokat törődött, sőt azt a megvesztegetés nyomoru rendszere által mind inkább és inkább aláásni ügyekvék. Innen ama roszhirü historiák Teste és társairól, innen erkölcstelensége az ugynevezett hercegek és marquis-eknek, kik könnyelmű kéjhölgyekért becsületes nejeiket leöldösek. — Ámde a francziák nemes érzelme, örök lovagias szeszélye, moral és erény iránti rendithetlen szeretete, s mindenekfölött tündöklő becsületszomja föllázadt egy oly kormány ellen, mely alatt oly erőszaktételek történhetének. Monarchiájokat két óra alatt köztársasággá önték át.

De minő szellem uralkodott e mostani forradalomban az 1790-dikihez képest! Mily szelleme a humanitás-

nak, tisztult szabadságérzet és rendnek. A guillotine megaranyszója*) ezen gépet nemcsak késétől fosztá meg, hanem egészen elbűvölő polgártársainak emlékéből. A mostani Robespierrek az apró journalisták, kik a nyilvános piacra kiállnak, kiknek a rend nincs inyükre, s azért ugyancsak rendesen szitkozódnak és boszongodnak. A kis Raspail, és a Democratie pacifique szerkesztője. Az első egy „Ami du peuple“t (népbarát) szerkeszt, és foglalatossága: a nép barátait — Lamartinet, Dupont de l'Eure, Cremieux stb. gyanúsítani. Így rejti magában gyakorta sok egyszersmind az ellentét' satiráját!...

De ez urak ujjongása elhangzik....

A sajtófestékvér nem oly drága mint a becsületes polgároké, ha mindjárt azok csupa zsidógyűlölők volnának is, kik a veres- meg fokhagymát, e nemes két növényt nem szagolhatják.

Mindemellett Franciaország adta az első lökést az új népmozgalomra. — A 90-es évek' rémülete most háttérbe történt. — A 90-es évek' rémülete most háttérbe történt. Akkor Frankhon szuronyait és álguyit küldé a világba, hogy bennünket meghódítson, és sok dicső győzelem után ugyan, de mégis legyőzetett. Most eszméit küldé Európába, és mindenfelé a legfényesebb győzedelmeket, a legmagasztosabb diadalokat üli!....

Látni tehát, hogy az eszmék erősebbek a fegyvernél, — hogy a szellem hatalmasabb mint lőpor és álguy, ha mindjárt százezerek kezelik is azokat; hogy az eszmék képesek a fenyegetődző fegyverzett kart megbénítani, a golyót a lőszer' csövébe száműzni, és a béke olajágával tartományok, országok, nemzeteket meghódítani.

Mi magyarok elragadtatva, lelkesedve néztük a szép játékot, és rabul elnyomott testvérinkre gondolánk, — mi, kik szabadalmakkal bíránk, készek valánk azokat eldobni magunktól, és már egyedül ez eszmében

*) Chateaubriand mondá Lamartineről, hogy Histoire des Girondins című munkája által a guillotine megaranyszója.

oly hőstettet vivénk véghez, mely a Hunyadiak, Zrínyiek, Rákóczyak' minden győzelmeit tulsugározza; azonban mégis csak az eszménél maradtunk, és az eszme magában semmi, ha kezét fogva nem jár a tettel.

VI.

Ekkor életre ébredett a német!...

A jó sógor, ki ekkorig pandektáiba mélyedve népjogot tanult, a theoriában igen sokra vitte, de gyakorlatban örökké mély alázatosságtól áthatva, soha semmire sem mehetett. Ezuttal a bajorok kezdék, kegyencznők elkergetésével — és a francia köztársaság kikiáltása után előálltak, betörték az ablakokat, és sajtószabadságot s mind azt követelték, mi nélkül egy nép nem is érdemes hogy létezzék.

Mi csodálkoztunk a nehézkes sörivókon, kik egyszerre champagneiként fölpezsdültek, és bámulva kérdők: honnan a változás? — És elkezdénk kéremények fölött tanácskozni, reformlakomákat tűztünk ki, melyekben a jó (!) polgárok részt venni vonakodtak. Étvágyunk bizonyos egykori tisztviselők által eltiltatott, és mondattott, hogy katonákat állítnak ellenünk — ha merészkednénk kanalunkat társaságban meríteni a tálba.

De mi a félelem halvány rémét nem ismerők többé. Mi magyarok, kik elég erővel birtunk a török jármot elviselni, és aztán háromszáz évi nyomatás alatt össze nem roskadtunk, most egyszerre bátorságot, erőt és lelkesülést érzünk magunkban a szabadságnak kéremény utján kiivására.

Igy következett el martius 14-ke. E napon Budapesten a szabadelvű társulat' teremében zajos gyűlést tartánk. Klauzál és Nyári, e két hazafi par excellence, elragadón szónokoltak, nem kevesebb lelkesülten nyilatkoztak a szabadság, egyenlőség és jog mellett a tanuló'ság két vezérei: Vasvári (tanuló) és Irinyi (író). Azon-

ban csak abban állapodtunk meg: hogy a kéreményt elhalasztjuk, hogy elhamarkodás által azt erejében ne fogyaszszuk. Elhatároztatott, mikép előbb Batthyányi Lajoshoz írunk, miszerint ő az ellenzék egy kitűzendő közgyűlésén a kéreménynek lehetőségig számos aláírótt eszközöljön, hogy így annak sikere egyáltalában ne kockáztassék, mert különben könnyen kényszerítve lehetünk vala, hogy egy hiában tett lépést megbánjunk.

Jegyezd meg magadnak, nyájas olvasó! Semmi előkészületet nem tettünk. A sajtó szegény rabszolga volt; a censorok vörös ónja dult szellemünk bensejében, a censorok kaszái és éles ollói nyesék le énünk legjobb javát — idegink életnedvét! szellemünk és valódi meggyőződésünk nagy szíverének csak legkegyelmesebb engedelemmel volt szabad dobogni. Anyagilag léteztünk ugyan, de szellemileg csak tengésre valánk kárhoztatva.

A nemességnek voltak előjogai. — De terhére váltak azok nemesbjei- jobbjainak, mert nem szabad volt azokat minden polgártársaikkal egyesülve élvezni. Mert nem akartak többé irigylet, gyűlölet, kárvágnak tárggyul szolgálai. Mert e jobbak inkább akartak egy szabad összes nemzethez tartozni, mint polgártársaik közepett, véletlen előjogokkal fölkészülve, és ezeket használva, saját polgártársaik jogainak rablóit lenni.

Tudnod kell, tisztelt olvasó! mikép jogokat kivíni nemes tett! — szabadságért meghalni — hőstett! De tudnod kell egyszersmind azt is: mikép több mint nyolczszázados jogokról lemondani — több mint nemes — több mint hősi tett — az isteni!...

Gyakran kétségbe vonták higgadságunkat. Szalma-tűzlelkedéssel gunyolgattanak. Ez igazságtalanság volt. A nemszámító tömegnek, igaz, még most sincs fogalma róla, mi történt tulajdonképen — de az nem tesz semmit. E tömeg daczára az izgalmaknak, melyek, miként szeretett ara igen szava a szerető vőlegényt, leptek meg bennünket, most is oly tudatlan mint eddig. E jámbor dohányfogyasztók, ingyenélők, kanászok és csikósok ép

oly ostobákul halnak is meg, mint születtek.... Népünk' egy bizonyos osztályánál minden fáradság falra hányt borsó. Ezek a mozdulhatlan tábla bírák, bojtos csizmáikkal, gőzölgő fejükkal és pipalelkükkel.

Homlokegyenest, miként ég és föld, nap és éj, tavasz és tél, állanak azok szemközt az imént említettekkel — kik a nép' javára lemondás' isteni művét közöttünk hirdetéek és végrehajták!...

Kossuthot kell legelőbb neveznünk, mint e hitvallás' apostolát!

Kossuth volt, ki miként meteor megjelent gondolkodásunk' sötét egén, és világot árasztta szét, mely sugárait hazaszeretet és szabadságérzettől kölesönöze.

Kossuth' lelkesült szava volt, mely — miként örök nagysándorkard — a politikai szemfényvesztők és bohócok gordiusi csomóját szétvágandó vala, hogy bennünket az elnyomatás' lánczaiból kiszabadítson.

Kossuth fönnen és igazán érezé, hogy egy 12 milliónyi rabszolganép — élén néhány szabadalmazottal — semmi nagyot nem létesíthet, és föllázadt — egy második Spartakus — a jogtalanság és törvénytelenység' zsarnoksága ellen.

Kossuth volt mindig az első, hol előitéletek szétrombolása, régi fogvatkozások helyrehozása, a butaság bátyáinak ostromrohanatu bevétele, a magyar számára egy kis jognak kivívása, és rendithetlen phalanx alkotása az önkény és absolutismus megtámadó, irtó elvei ellen, forogtanak kérdésben.

Kossuth a mi hőstetteinknél nem volt jelen, de szelleme köztünk vala, mert mindnyájunkat a jog és leglángzóbb szabadságszeretet szelleme lelkesített.

Illy érzelmektől ostromoltatva oszlánk szét ez estve a gyűlésből, mellyben erőt vevénk magunkon: a „várakozás“ elvét egy kis ideig megkísérteni.

VII.

Ekkor széthangzott hite a bécsi eseményeknek! —

A bécsiek!... e jámbor, bárányszelid emberei a legmélyebb alázatosság és önmegadásnak!

A bécsiek!... Ez „i kisz die Hand“ nép, Herr von vargái és szabóival!

A bécsiek!... az ismeretes rántottcsirkeevők és sörfogyasztók! —

A bécsiek!... kiknek még pillantásaikat is polizey őrizé! —

A bécsiek!... kiket a jó Sedlniczky ur, ki persze hogy többé már nem legfőbb udvari rendőr és bíráló biztossági elnök, miként kis gyermekeket vezetett bosszantó szeszélyeinek járszalagán, s ki nálam, midőn Bécsben laktam, egyszer lakmotozást parancsolt, mert azt gyanítá, miszerint egy roszaló cikket irtam exudvari színésznő Müller kisasszony felől, ki viszont a polizey főnökök urnak rendkívül tetszett vala....

A bécsiek!... kikkel a nevezett Sedlniczky ur úgy bánt, mint vadászebekkel, kiket korbácsoltatott, ha ordítanak, és ismét korbácsoltatott, ha nem elég gyorsan apportiroztanak! —

A bécsiek!... kiknek közepette Metternich urnak europai emberkereskedését és interventiogeschäftjét üzni megengedtetett! —

A bécsiek!... kik csak Nestroyféle kétértelműségek és Scholzféle lazzik iránt látszának fogékonyak lenni!

A bécsiek!... kik egy Hansjörgelt olvasni képesek valának, s a politikából nem látszának egyebet érteni, mint hogy legjobb politika — hallgatni.

A bécsiek — nagy Isten! a bécsiek, kik egy szóval.... bécsiek voltak.. a szabadság' hőseivé

lőnek!... Hősök, kiknek tettei vérbetűkkel lesznek följegyezve örök emlékeül azon igazságnak: hogy egy nép csak vezetői által válhatik erkölcstelenné — de hogy maga mindig nemes és jó, erős és lelkesült, minden szabad izgalomra örökké képes marad. Csak egy lökésre, helyes időpontra van szüksége, és a nép tetteket visz végbe, dicsők, ragyogók és örök fényűeket.

Es most mindazon gúny, satira, metsző megtámadás és keserű gyalázás, melynek a szegény bécsi nép számtalan iratokban tárgya lön — kire hárul vissza mind ezen jogtalan gyalázat?

Azon () fejére (itt hézagot hagyok, hogy kiki a tetszése szerinti szót oda írja, az igazi kifejezés kinyomatása, annak minden csattanó igazvolta mellett is eskütszék elé idézhetne!) — kik ezen nemes, erős, kedélyes, élv és szellemtől pezsgő népet szolgai nyomás által annyira elsatnyíták. — Mindazok fejére, kik az erkölcstelenülés minden nemeit elősegíték, mihelyt azok arra szolgáltak, hogy a szellem elbutuljon, a gondolkodás-erő ellankadjon; kik abban versenyeztek, hogy emberek-ből öntudatlan gépeket csináljanak, és a legfenségesbet az emberben, a szellemet lábbal tapodják, és őt mint minden erény, erkölcs és rendellenségét ördög gyanánt fessék a falra.

De a nemes bécsiek minden valaha elkövetett bűneiket — hiszen tulajdonképen egyetlenegy bűnök volt, az: „hogy oly hosszan túrtanak!” — teljesen lerótták; kiköszörülék mindazon csorbát, mellyel hürük egész Europa nyílt véleménye előtt birt, ragyogva, sugározva állanak ők most a véren vett szabadság glóriájában, és martiusi hőseiket mindenha együtt nevezendik Franciaország' juliusi és februári hőseivel, és az elestek sírjain nefelejtsek virítanak és borostyánok zöldelenek örökre!

Az ausztriaiak egy lökessel a művelt Europa első országai közé emelkedének, és azon temérdek anyagi és szellemi erő, melyet ez ország a homályban rejte-

getett — az eddig alig ismert statust hatalmassá, virágzóvá teendi!

A bécsiek e hirtelen átváltozása villámsugár gyanánt hatott ránk.

Miután a bécsi forradalom híre martius 14-kén késő este a gőzhajó megérkezte után mindenfelé elterjedt, az Ellenzéki Körben és Filinger' kávéházában még azon éjjel gyűlések tartattak. Mindkét helyen elhatároztatott, hogy Magyarország szabadsága, biztossága jövőjeért is kell történni valaminek. Szétpillantánk mindenfelé, és mindenütt fogyatkozás, mindenütt szükség, nyomor, elnyomás, az erők kifejlődésének gátjai — szóval mindenütt káros tespedés, sehol czélszerű mozgalom.

A censura kezelé birói pallosát, és elítélt minden jót és becsest.

Kormánytiszttviselők a birákhoz praesidialisokat bocsátgatának, hogy a rendithetlen, igaz birót váltóhamisitók és uzsorások iránti elnézés és igazságtalanságra kényszerítsék.

Senki sem volt a törvény előtt egyenlő, hanem úgyszólván minden embernek külön törvényhatósága volt.

Kereskedésünk a külföldi érdekek által egészen elnyomatott; hitelünk mesés lidércz volt az álmok' országából! —

A paraszt még folyvást senki volt az országban, s nem volt sem földje sem jószága!

Az arisztokratia birt mindent; nem csak az ebek, lovak, erdők és ágyasak voltak övéik, hanem ezeken fölül minden statusjog kész birtokosra talált bennük.

A trón és nép között még nagy hézag volt, melyet képmutató, erkölcsileg romlott tisztviselők — egész erővel nagyobbítottanak. Itt a megvesztegetés leggyalázatosabb eszközei használtattak; a szolgák pártja pénzen szaporítatott, és clubbokban szavazatokat hajhászának a kormány' részére — mely mindent elkövetett, hogy a szabad Magyarországból polizeylag elnyomatott osztrák provinciát csináljon; minden fajú denunciansok tartatának, és hűséges gazszolgálataikért, hogy a haza barátait az absolut

hatalmu főtitisztviselőnek elárulák, keményebb censurái szabályokat kívántak és ujontámadó lapokat szabad szellemük miatt denunciáltak!... megjutalmaztatának. Hej kurucz egy gazdaság volt ám az!.... Jó hogy végit érte!..

E vég dicső emlékezetü martius 15-dikén lön előidézve.

VIII.

Mi történt mindkét ülésben, mennyit tettünk, hogy az imént felsorolt fogyatkozásait statusunknak elhárítsuk, mindjárt meglátandjuk a kéreményből, mely itt szerkesztett. —

Fölhajnallott martius 15ke. Komor, esős reggel volt. — Az ég gyászt öltött tétlenségünk miatt, de csak azért, hogy nem sokára legfényesb ünnepi kék palástjában díszelegjen.

A reformerek' főgyűlhelye a Filinger kávéháza reggel 9 órakor tele volt ingerülten hullámzó tömeggel — kik között népszónokok elragadó tűzzel emelének szót szabadság és jog mellett, s kik a tömeget arra birták, mikép legelőször is a tanulókat szabadítsák ki, az iskola-kényszert döntsék le, a „muszáj“ lánczait törjék szét, s az ifjúságot állítsák a mozgalom élére!... A szabadság-szomjas sereg Petőfi egy lelkes beszéde után megindult — az egyetembe. — Az együtt volt tanuló-ság' minden halltermeibe izgatók rohantak be, és föltüzelék az ifjúságot, ne nyeljük tovább az iskola fojtogató porát, hanem jöjenek velük ki a tettek mezejére, a régohajtott szabadság, egyenlőség, testvérségnek békés, higgadt törvényes uton az egyesülés' egyszerű bebizonyult eszköze általi kivivására.

Mert ha mindnyájan egy eszmeért — ki lenne akkor ellenünk?!..

Ki volt azonnal készebb, mint a tanulóság, mely az iskolazsarnokság nyomása alatt még el nem satnyult és romlott, mely e pillanatot talán már rég hőn dobogó szívvél várta, s mely most lelkesült örömríadással omlott a mozgalom' árjába, hogy a szabadság édenébe eljusson.

Az egyetemtérről az egész tömeg legelőször is a sajtó kézrekerítésére indult, hogy azt első szabad működésre kényszerítse hazánkban. Elhatározott, hogy a kedvelt népköltő Petőfi következő nemzeti dala, és egy 12 pontból álló proclamatio nyomassék ki, s ekép bármely szellemi elnyomó közbelépésre nélkül az első szavak juttassanak sajtó útján a néphez.

A nemzeti dal ép oly egyszerű mint tele erő és lelkesedéssel. A dal' minden szava egy fájó sebet érint a keblünkben és sirtunk és ujjongtunk fájdalom és öröm miatt. Szorosabban összecsatlakozánk és utánmondók a költő magasztos szavait.

Nemzeti dal.

Irta P e t ő f i S á n d o r.

Talpra magyar, hí a haza!

Itt az idő: most, vagy soha!

Rabok legyünk, vagy szabadok?

Ez a kérdés, válaszzatok!

A magyarok istenére

Esküszünk,

Esküszünk, hogy rabok többé

Nem leszünk!

Rabok voltunk mostanáig,

Kárhozottak ős apáink.

Kik szabadon éltek haltak

Szolga földben nem nyughatnak.

A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok többé
Nem leszünk.

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok többé
Nem leszünk.

Fényesebb a láncznál a kard,
Jobban ékesíti a kart,
És mi mégis lánczot hordtunk.
Ide veled régi kardunk.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok többé
Nem leszünk.

A magyar név megint szép lesz,
Méltó régi nagy híréhez,
Mit rá kentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok többé
Nem leszünk.

Hol sirjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok többé
Nem leszünk.

E dal volt az, mely mindnyájunkat lelkesített és fölbátorított kívánni velünk született jogainkat, s melynek, valamint az alább következő 12 pontnak kinyomatása zajosan követeltetett. A nyomdatulajdonos természetesen engedett, mit is használt volna neki egy törvénytelen szokásra hivatkozás. Hol a tömeg akar, ott egyesnek engedni kell. A nép előtt mindennek meg kell hajolni. Hiszen a nép romlatlan természetességében mindig csak igazságot kíván, és ha olykor ellenkező történik, akkor bizonyynyal istentelen lázítók ámták, csalták, vivék tévutra a népet!

IX.

A proclamatio tizenkét pontjai, melyeket némi jegyzetekkel kívánunk kísérni, e következők:

1.

Sajtószabadság, censura eltörlésével.

Nem akarunk szörszálhasogatók lenni és ez első kívánat' tautológiáját taglalni. A sajtószabadság már magában a censurának megszűnése — elenyészése a szellemi elnyomatásnak, halála a rabszolgaságnak. Sajtó-

szabadság az álladalomnak életadó eleme. Ez örök-
éber őr a nép érdeke fölött, egyetlen, mindig csatakész,
soha el nem tompuló fegyvere a szabadságnak. Ez ellen-
őre mindazok eljárásának, kik a nép' közjával foglal-
kodnak. Sajtószabadság a mennydörgő vihar, ha az
absolutismus bénító siroccoja a népet ellankasztással fe-
nygeti. — Ha a népnek nincs is egyebe mint sajtósza-
bad s á g a — ebben oly talizmánt bir, mely maga gyor-
san meghozza legtitkosb vágyainak is teljesültét..... Mi
erősen meg vagyunk győződve, hogy miután e kincs
nemcsak ideiglen van megadva, hanem az országgyűlés
és királyi szentesítés által törvényileg is biztosítva,
az nem lesz csak a szabadság' neve... mert nincs
roszabb, mint zsarnokság a szabadságnak palástja
alatt. A törvények, reméljük, egyszerűek, világosak —
és szigorúak lesznek a király-, személy- és vallás sé-
relmét illetőleg — de nem fognak kétértelműség által
pártosság és önkénynek tárt kaput nyitni... Nem azért
fogták a sajtót felszabadítani, hogy nemtelen terrorismus
által a szabadság' használatától elrettentsenek!!!...

2.

Felelős ministerium Budapesten.

Elég sokáig uralkodtak megvetni való hizelgők a ki-
rály szentelt személye körül. Elég sokáig volt a nép bu-
reaucraták játéklabdája. Elég sokáig szívta az alatt valók
vérét velejét egyes hatalmaskodók önkénye. Elég sokáig
üzék e nem felelős diplomaták a hazugság, csalás, status-
fosztogatás mesterségét. Elég sokáig engedtetett első tiszt-
viselőinknek barátaikat — ha mindjárt a legsemmireva-
lőbb egyének voltak is, érdemtelen statuspolgárok rová-
sára kegyelni, sinecurák és állomásokat árulóknak csal-
horogul osztogatni. Ideje volt ez égbekiáltó visszaélésnek
véget vetni. Felelős ministereink cselekedjenek függetle-
nül, és mindig csak az ország javát tartsák szem előtt.

— Legyenek elég erősek, minden merényletet, mely a status' java ellen intéztetik, jöjjon az bármely oldalról, bátran visszautasítani; mert hol ez elv uralkodik: „The king can not do wroing, because he does nothing*)!“ — melynek ministerfelelőség mellett uralkodnia is kell, ott a ministereknek nehéz az állásuk. — Ne hagyjuk tehát magunkat ámitni! A felelőség könnyen kijátszható. — A tárcza birhatása oly kellemes, oly csábító! hogy azt el ne veszítsék, oly eszközöket lehet használni, melyek nem kevesbbé károsak fognának lenni, mint az eddig szokásban volt nem felelős mindenhatóság! — Felséges fejedelmünk választása ezuttal gr. Batthyányi Lajos urra esett, mint első közügyerre, kire egy magyar közügyérség alakítása bizatott, mely csak a nép' férfiaiból fog állani, kik ilyes kétségeken mind messze fölül fognak állani. De mindemellett azon törvények, melyek a közügyérek hatáskörét fogják meghatározni, szükség, hogy világosak és érthetők legyenek, és a bíróság pontosan kijelölttessék, melynek közügyeink a nép avvagy király felsége ellen elkövetett vétség esetében azonnal kezébe esni fognak.

3.

Évenkénti országgyűlés Pesten.

A törvényhozó testnek évenkénti összejövedele nálunk annál nagyobb szükségű, minthogy minden teendőnk hátra van, hogy hánytvetett alkotmányunk zűrzavarába rendet hozzunk, és a valódi polgári szabadságot megalapítsuk. — Minden három évben!.... Ekkor gyakran csak szónokoltak, aztán szétoszlottak — és három évig ismét minden a réginél maradt. Most láttuk, mily változást idézhet elő egyetlen egy nap az álladalomban, és így bizonyosan be fogja mindenki látni szükségét

*) A király rosztat nem tehet, minthogy ő semmit sem tesz.

annak, hogy minden évben gyűljenek össze az ország vérző sebeinek orvosai. — Hogy jövőre Budapest lesz széke a közügyérségnek és az országgyűlésnek: ez a testvérvárost tíz év alatt világvárossá alakítandja, mely nemcsak kiterjedésre, hanem anyagi és ipari jólétre nézve is nagy és hatalmas leszen, és Europa első városai között méltó helyet fog elfoglalni. — Eddig főváros nélkül valánk — mert legfőbb kormányhatóságaink széke idegen országban volt. Igazságos panaszainkat idegen ég alatt, idegen földön, idegen légbe kelle elsohajtánunk, oly emberek közt, kik bennünket nem értenek, kiknél még csak rokonszenvre sem számíthatánk. A kívánságot tehát mindenképp méltányosnak találandja.

4.

Törvényelőtti egyenlőség polgári és vallási tekintetben.

Az előítélet porhatag korlátainak minden tekintetben dőlniök kell. Többé nem fogjuk sem a parasztot születte, sem a zsidót vallása miatt üldözni, s egyiket sem fogjuk kényszeríteni, hogy az elnyomás járma alatt rosszszá legyen. Mindkettőnek testvérileg kezet nyújtandunk, kiemeljük őket az erkölcsi süllyedtség mocsarából, melybe őket csak saját keménységünk és gyalázatos előítélet taszította, mely hozzánk és századunkhoz már rég nem illik. Mindnyájan egyenlőn viseljük a terheket, egyenlőn teljesítjük kötelességeinket, de egyenlőn osztozunk a jogokban is. Ámde ha a zsidónak is emberi jogokat adunk, az által leghamarabb válnak jogérző emberekké. A statuson kívül állva ellensége volt a statusnak, a statusban velünk egyenlő jogokat bírva, ő is oly használható és békes polgárrá leszen, mint akármelyikünk. Gyűlölet mindig gyűlöletet szül. A szeretet engesztel és egyenlít. Egy nyolczszáz éves alkotmány hever romba döntve, hát

nehezebben esnék egy nyomoru gyűlölséget kiirtani, melyet csak irigység és türetlenség szítanak untalan új lángolásra!... Tegyük szabaddá másokat, és magunk is mindig szabadok és szabadságra méltók leendünk! — Ha látjuk, hogy a szabadsággal visszaélnek — ám éreztessük az ily semmirekellővel egész szigorát a törvénynek. Csakhogy senkit addig mig nem lopott, ne kiáltsunk tolvajnak. Tehát egyenlőség jogban és törvény előtt polgári és vallási tekintetben.

5.

Nemzeti őrsereg.

Annyiszor ígérték már mindent, de soha sem tartották meg. Mi lesz tehát biztosítékunk arra nézve, hogy a gyors reformok ígéretei okvetlen meg is fognak adatni?

A nemzetőrség. — Többé nem leszünk oly jó bolondok, ellenséges katonaságot békén és kényelmesen hízni hagyni az országban, hogy jó erőben legyenek, kik azon esetben, ha a tisztviselők jogtapodása arra kényszerítne, hogy egy testben kívánjuk reformot és orvoslást — bennünket a legszeretetre méltóbb gyorsaság és pontossággal lepuskázzanak. Bizony többé nem fogunk polgáröklöklőket hízlalni. — Magunk is tudni fogjuk magunkat védelmezni, s midőn minmagunkat védjük, egyszerűen királyunkat és szabadságunkat is megoltalmazni. Ne vegye tehát a nemzetőrséget senki gyermekjátéknak, s ne higye, hogy mindez csak „jux“ból történik! A nemzeti őrség a szabad sajtóval szövetkezve tesz egyedüli legyőzhetlen védőinket! A sajtó a fő, a nemzetőrség a kar. — A kar csak a fő okos napi parancsainak tartozik engedelmeskedni, és akkor szabadságunkon egy hajszál sem görbítettethetik meg.

6.

Közös teherviselés.

Igen méltányos! nem is akarjuk említeni az eddigi gyalázatos viszonyt, miszerint a gazdag üresen menekült, és a parasztnak kellett dolgozni, és a munkát ezen fölül saját zsebéből ismét megfizetni. Ez és a következő pont mindig legmélyebben lealacsonítának Európa szemei előtt. És azért adjunk hálát Istennek, hogy elhátároztatott:

7.

Urbéri viszonyok' megszüntetése.

Állítsatok nagy máglyát, és égessétek el az urbéri törvényeket, az urbéri perekkel együtt, hiszen úgy is rég por martaléki lőnek. Töröljük ki fejünkéből még csak emléket is ez institutionak, mely a kereskedés szabadabb mozgását, ipart, hitelt leginkább gátolt. Az üdv éveit Magyarországbán az urbéri viszonyok megszüntének napjától kellene számítani.

8.

Eskütszék. Népképviselet egyenlőség alapján.

Két tényezői szabadságunknak, melyek az önkényes, utálatos, és igaztalanságon alapodó tisztviselőgazdaságnak, a megvesztegethető biráskodásnak, és ama

hosszadalmas, kinos törvénykezési eljárásnak hazánkban véget vetendnek.

Az eskütszékek, melyek józan polgárok józan észtehetségére támaszkodnak, hogy az igazság' megismeréséhez emberi uton, aggasztó ügyekben, eljuthassunk. — Eskütszékek mellett nem fog többé a védtelen bűnös egy nyers zsarnok tisztviselő féktelen önkényének martalékul esni, ki nálunk gyakran csupa emberkinzási hajlamból a bevádлотtat vérig pálcáztatá. Ha a bevádлотt a bírák alatt áll, a bírák viszont a legnagyobb, legigazságosb bíró — a nyilvános vélemény alatt állanak. Tehát ellenőrséget birunk benne, mely eddig hiányzott, mi által lehetséges lön, hogy egykor a következő igaz esemény megtörtént legyen: — A mint a foglyok, és elítéltek f..ben elvitetének, történetesen egy juhász állott közelükben; ezt a pandurok mir nichts, dir nichts mint elítéltet egyik szekérre földobták, ellenmondására oldaldőfések és posztesekkel feleltek, megkötötték és tömlöczbe hurczolák. — Egy évnegyed elteltével bekövetkezett a bírói executio, azaz: a foglyok a nép szemeláttára a nyilvános piacon termetes pandurok által a durva nép mulatságára deresre huzattak, és mogyorópálczával elbotoztattak, hogy vérük csurgott a földre. A juhász reszketve nézte az emberi bánásmódot — azonban rá nem került a sor — az ő neve nem volt a névjegyzékben fölríva. Midőn végre mindenik megkapta a maga részét, a porkoláb hozzá lépett — és kérdé: mit keres itt? — „Ide hoztak, de nem tudom miért.“ — „Mit vétettél?“ — „Semmit.“ — „Mennyire vagy elítélve?“ — „Nem tudom.“ — „Hány botot kaptál már?“ — „Nem tudom.“ — „Huzzátok le a gazembert, és verjete rá huszonötöt!“ — hangzék a porkoláb' kegyelmes parancsa, mely azonnal végre is hajtattott. A juhász gombolyaggá huzódék fájdalmában, és szivrepesztő kiáltásokkal erősíté ártatlanságát. — Mindez nem használt... Három évet töltött így el. Minden három hónapban megkapta a maga huszonötjét, és testben lélekben nyomorékká lön, midőn egyszer a gazdasági tiszt-tól egy keresőlevél jutott a törvényhatóság kezébe egy

elveszett juhászt illető. — És rövid vizsgálás után kisült, hogy ez elveszett juhász senki más, mint a mi ártatlanul kínzott foglyunk, kinek neve a bűnösök lajstromába nem volt beírva, kivel mégis mint gonosztevővel bántak.

Ilyen és ehhez hasonló eset számtalan volt törvénykezésünk évkönyveiben. Az eskütszékek által örökre vége szakad mindazon visszaéléseknek, melyeket a tisztviselők a nép' szabadsága, becsülete, életén borzasztó önkényjátékkal elkövettek.

Az esküttek kötelessége: igazságosan és lelkiismeretesen vallást tenni a bevádoltak bűnös vagy büntelen voltáról, egyéb semmi. Azonban ők ítéleteiket végre nem hajtják, mert az a végrehajtóhivatal kötelessége. Holott eddig a bírák és ítélet végrehajtói egy s ugyanazon személyek voltak. — Mily tág mező a legégrekiáltóbb igaztalanságokra. A bíróhatalomnak ez iszonyu kezelése volt egyike azon főokoknak, melyeknél fogva a nemes magyar nép a külföld előtt oly kikiáltott hírben állt. Mert a csontosult ostobaság azt hívé, hogy nálunk csak bottal lehet kormányozni. A szegény népet durvának, barbarnak tartották. Nem fogják ezt tenni, mihelyt velük emberileg bánandanak. Iskolák és néptanítók foglalják el a bot és kegyetlenség helyét, és a mi népünk is szellemileg és iparban gyorsan föl fog virágozni.

Mi a népképviselőt illeti, az nálunk eddig ismeretlen dolog volt. Voltak országgyűléseink, és követeket küldénk föl. De az országgyűlés a népnek csak egy részét, a legkisebbet, képviselő, épen azon részt, mely statusterheket nem viselt, s mely mégis a statusterhekről rendelkezett, mely nem katonáskodott, és mégis katonaszédést parancsolt, mely ipar és kereskedelemmel épen nem foglalkodott, s mégis ipar és kereskedelmi törvényeket hozott. — Mily ellenmondások! Mi tehát a mi országgyűléseinken törvényül kimondatott, soha sem volt a népakarat kifolyása, hanem csak néhány szabadalmazott, kik a nép rovására éltek. A képviselői egyenlő-

ség elve által ezentul a nép, — az igazi, valóságos nép fog képviseltetni.

A megvesztegethető, és a megvesztegetés által egészen elerkölcstelenített kortesek megszűnnek, és az ezentul hozandó törvények a magyar nép akaratát képezendik. —

9.

Nemzeti bank.

Van arany és ezüst bányánk akármennyi. És mai napig nem volt semmi hitelünk, mert hiányzottak a hitel föntartására szükséges intézetek!... Nem elég, hogy a magánpolgár kötelessége teljesítésére szoríttassék. Magának az országnak is, a nemzetnek, oly helyzetben kell lennie, hogy az egésznek irányában kötelezéseket vállalhasson és teljesíthessen. Oly gazdag nép, mint miénk, szegénységben sinylett, mert nem volt egyetlenegy hitelintézete, s mert a hitel hatalmasb gyámola a kereskedés és ipari jóllétnek, mint maga az arany és ezüst. Végre kell lenni nemzeti banknak, mert egy ily intézet oly hatalmas nemzetnek, mint a magyar, méltóságához illik, és az egy önálló, jól organisált álladalomnak egyik kiegészítő részét képezi.

10.

A katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonákat külföldről hívják be, az idegeneket vigyék ki.

A katonaság eddig nálunk magyar kenyeret, magyar hust fogyasztott, általunk magyarok által barátságosan, szívesen fogadtatott, családköreinkbe szállásoltatott —

pedig egy vakengedelmesség, nem gondoló akaratlanság alá vetett közös ellenségünk etápláltunk benne, és mégis jobbainkat nyújtók e béres ellenségnek. Ez természetlen, minden emberjogot kigunyoló viszony volt. Nem azért hizlaljuk az országban a katonát, hogy az szükség' esetében a polgárok ellen használtassék, vagy segélyével jogtalanságok hajtassanak végre. A katonaság csak a kül ellenség ellen legyen védőnk, és oltalmazza a békes polgár vagyonát, de ne legyen kész annak sajátját, kezekeresményét egy vérszomjas parancsnok kommandoszavára elpusztítani, a polgár pénzén vett fegyverrel kezében, azt a polgár ellen, azon ország földjén, melyben e katona született, fordítani. Eskessétek meg a katonaságot az alkotmányra, és a parancsnokok őrizkedni fognak azt alkotmányellenes elvek kivitelére használni. — Továbbá ne szabadjon a nemzet' akarata ellenére a katonaságot más nemzetek elnyomására használni. Ne mondhassák rólunk magyarokról, hogy mi a hatalom és absolutismus poroszloi és hóhérlegényei voltunk.

11.

A politikai statusfoglyok szabadon bocsáttassanak.

A politikai vétkezőknek bűnhödniök kell. De állítassanak nyilvános törvényszék elé, és ítéltesse nek el nyilvánosan. A mint eddig a statusfoglyokkal bántak, gyakran csupán egy megfontolatlan szócska, vagy egy okosan írott könyv, melyből aztán egyes helyek kiszakítottak és denunciáltattak, elég volt, hogy az ember politikai bűnössé bélyegeztessék. Így lön egyik barátom, mint az egykor szigorun eltiltott „Eisenbachn“ terjesztője feladva, és csak szökés által menekülhetett a fogságbüntetés elől. Pedig e sorok írója jól tudja, hogy e barátja azon lap' szerkesztőségével soha semmi összeköttetésben nem állt,

sőt azon lap szerkesztőjét maig sem ismeri. Még retten-
több volt az, midőn az ember felségárulással vádoltatott
egy irat miatt, melynek szövegéből egynehány szavakat
kiszakítanak, azoknak önkényszerinti értelmet adtanak és
magukat semmi kigondolható észokok által meggyőződ-
tetni nem bírák, mert nem akarák. Ez eljárás mindig a
legjobb alkalmul szolgált, a legfölvilágosultabb em-
berek elhárítására, kik az álladalmi javát előmozdítani
képesek lehetnek vala. Avvagy nem így tőnek-e a magyar
szabadság' apostolával, Kossuth-tal?

Adjatok tehát nekünk szólás- és irásszabadságot,
meg nyilvános esküittszékeket, és a statusfoglyok sötét bört-
őnei bizonyosan mindig üresen állandanak.

12.

Unio Erdélylyel.

Ehhez az erdélyiek beegyezése is kívántatik. Tisz-
telnünk kell más nemzetek jogait és szabadságait, midőn
magunk jogot és szabadságot igénylünk. Magyarországnak
Erdélylyeli egyesülése mindenesetre kívánatos
volna, mert az által Magyarország erősb, nagyobb,
hatalmasb leendne, és nemes honfitársaink egy ré-
sze nem volna tőlünk más institutiók által elszakítva.

X.

Ez volt a dal és a 12 pont, melyek censura nélkül
nyomattak. Nyugodtan, saját mint erejének öntudatával
bíró oroszlán várt a nép az utcán, a nyomda' ajtai előtt,
mig a dal és 12 pontok szedettek és nyomattak. Végre
másfél óra elteltével több népszónok megjelent Petőfi
dalával, melyet Egressi G. színész lelkesülten s lel-

kesítve szavalt el, mi közben a nép magasztos elhatározottsággal kiáltá utána e szavakat: „esküszünk!” Ezután a kívánságok magyar és német nyelven elolvastattak az összegyűlt nép előtt. Mily ujjongás!... Mily öröm!... Sokan a polgárok közül, kik eddig a nemességben csak egy kiváltságos ellenpártot láttak, látták most, mikép ez kész vérét ontani jogegyenlőségeért a paraszt és polgárnak, és viszont polgár és nemesnek. Hogy a néphit e három szavait:

Szabadság, egyenlőség, testvérség!

épen a nemesség emelé lobogójára, mikép épen a nemesség az, mely saját előjogait szégyelvén, azokat magától eldobni kész. A bizalmatlanság' sötét felhői egyszerre eltűntek. Egyesség vonult mindnyájunk szívébe az öröm harsogó zenéje mellett. A nemzetiségek megszűntek, mindenki magyarnak — mindenki büszkének, mert egyszerűsmind szabadnak is érzé magát, és mert a szabadság nemességet, öntudatot, erőt és barátságot kölcsönöz!.... Nem volt tehát hosszú szóváltásra szükség, hogy városunk választópolgárai rábirassanak az említett 12 pont proclamatióját magukéva tenni! — Egy küldöttség e háttérzetet még délelőtt meghozta az egybegyűlt népnek, mely azon föltétellel oszlott szét, hogy délután a városháztéren (most szabadságtér) összegyűl, a tanácsot hozzáállásra bírni, a censura eltörlését és a sajtóbűn miatt fogva volt polgártárs Stancsics kiszabadítását eszközölni. — Hogy ez megtörtént, im bizonyítja a tanács részéről még martius 15-dikén késő estve kiadott hivatalos jelentés, mely így hangzott:

„Pest város közönsége nevében alulirottak szerencsések hivatalosan értesíteni a magyar nemzetet, hogy a mi más országokban polgár vérbe került, — a reformot — Budapesten 24 óra alatt békés és törvényes uton kivívta a törvényes egyetértés. A városi tanács ugyanis a választó polgársággal értesülván arról, mikép a város pol-

gárai és lakosai vele együtt akarnak értekezni az idők komoly fejleményei felett, a tanácskozási teremek századokon át zárva volt ajtait 1848-dik évi martius 15-dikén délután 3 órakor a népnek megnyitá, s miután megértette annak törvényes kívánatait, azokat mint nagyobb részt már eddigelő is kebelében ápolt hazafiui ohajtásokat, egy szívvvel, egy akarrattal elfogadta, magáévá tévé, sőt azon tizenkét pontot, melyeket nagy részben a nemzet 1790-dik év óta törvényhozás útján is annyiszor sürgetett, ezen közgyűlésben az országgyűléshez intézendő kérelmezéskint aláírta.

Az elláthatlan menet, mely délután Budára a helytartótanács-hoz vonult, hogy a censura eltörlésére és Stancics polgár' szabadonbocsátására birja, nyugodtan viselé magát, és legkisebb kicsapongás által sem zavará a közcsendet. Minden kebelbe a szabadság utáni vágy költözött; és a szabadság nem ismer alacsonyságot. Nemesnek, nagyszívűnek érzé magát mindenki. A valódi szabadság emberroszra képtelen. Csak a rabszolga lesz gonosztevővé. A rabszolga — üljön bár arany kalitkában, mint ur, vagy vasrostélyok mögött, mint rab, csak ez martaléka a gonosznak. Az ember valódi eleme a szabadság, ki a szabadságot megszorítja, az embert saját légköréből másba helyezi át, megfosztja életlegétől és megfojtja őt. Kik tőlünk a szabadságot akarják elvenni, azok gyilkosaink. — A helytartótanács-hoz érve, a nép' küldöttsége, élükön Nyári és Klauzál, a tanácssterembe ment föl, hol azonnal elfogadtatott. A nép a helytartótanácsépület' tágas udvarába vonult be, mely minden zugáig megtelt emberrel, míg két oldalt ezen fölül még ezer meg ezer ember állt. Rövid idő múlva megjelent az ünnepezt népbarát Nyári s meghozta a helytartótanács határozatát, miszerint az a körülményeket megfontolván, a nép akaratának ellenszegülni nem mer, mit benne dicsérnünk kell. Eljárásának eredményéről a bizottmány maga a főnebb említett jelentésben következőleg nyilatkozik:

A.) A választmány tüstént átmene Budára a királyi helytartótanácsához, s ugyanott azon kormányszéki határozatot nyerte, mely szerint a censura nyomban megszüntettetett, a sajtó annyi százados bilincsei alól fölszabadult, s addig is, míg sajtótörvények hozatandnak, a sajtókihágások felett a nemzet bizodalját bíró s a nagyméltóságú helytartótanács által hozandó törvényig ideiglenesen kinevezendő egyének fognak a fenálló törvények szerint itélni. Ime e lapok is tanusítják a határozat fogamatát.

B.) Kieszközölte, hogy a sor-katonaság nem fog a rend fentartásába elegyedni, melynek biztosításául alolirt választmány intézkedett, hogy a pesti polgári őrsereg eddigi száma jelenleg 1500ra szaporíttassék, s mint nemzeti őrsereg nemzeti színekkel ékesíttessék.

C.) Kieszközölte, hogy Stancsics Mihály házánkfia, ki azért, mert szabadon irt, mint státusfogoly Budán le vala tartóztatva, bírói ítéletig nyomban szabadon bocsáttatott, s a nép kíséretében családjának adatott vissza.

Nem csekélység volt tehát, mit már kivittunk!...
Sajtószabadság — Önfelfegyverzés — —
 Egyik polgártársunk szabadságba helyezése!
 — És mindez egy csep vérontás nélkül. Egyetlen egy ablaktábla bezuzása nélkül! Lásd nyájas olvasó! mily erős a népakarat! Neki nincs trónja, nem ad audientiákat, nem zsoldol rettentő-fegyverhordó sereget, nincsenek követői, sőt szegény népakaratnak eddig még az országgyűlésen sem volt szava, és mégis képes volt bennünket néhány pillanat alatt szabadokká tenni. Tiszteljük tehát és becsüljük mindig a népakaratot. — Mindenek akarata mindig csak mindenek javát akarhatja. Mert a népegyetem akarata mindig ment önhaszonlesés, hiúság, bírvággy, dicsszomj és szennyes magánérdekektől. — Hajoljunk meg

minden ha mélyen és alázattal ez egyetemes akarat előtt — mert az mindig minden egyesnek akarata....

Miután Stancsics közepettünk volt, riadozva örömitasan tértünk vissza Pestre. Az oroszlan nem is ordított és tulajdonát mégis kiragadta ellenétől! a néporoszlan nagy gyorsasággal kivilágita minden ablakot, és diadalénekeket barsogtatott. Új élet napja derült föl, az összetartás, egyesség és szabadságnak napja, mely soha többé gyalázatos rabszolgasággá ne váljék!...

XI.

Szóljak-e a számtalan éljenek és demonstrációkról a magyar és német színházakban!... Mindenütt egy érzélem, egy gondolat, egy érverés, — a szabadság érverése! — A nemzetiségi gyűlölet eltűnt. Avvagy a szabadságot másnak tekinté valaha a német, mint a magyar?!... Ezt ügyekeztek titkos ügyérek által mindkét párttal elhitetni. A magyar előtt a németet ellenség gyanánt festék le, a német előtt viszont a magyart mint zsarnokot, kinek törvénye: minden emberjogot sérteni, hogy a durvaság és féktelenség előjogait maga számára föntartsa. A polgár tehát közönösen és gyanakodva mindig távol maradt, és nem vön részt a magyarok mozgalmaiban. Azonban, kedves polgártársak, ébredjetek föl álmaitokból! — Ne gondoljatok, beszéljetek, álmadjatok egyébről, mint a tizenkét pontról — melyeket nemesek és tanulók szerkesztének, tehát azoknak kifolyásai, kiket ti ellenségeiteknek tartottatok! — Tanuljátok meg e tizenkét pontot könyv nélkül, ezek legyenek a

szabadság' tizenkét parancsai — és imádkozatok urunk Istenünkhöz, engedje valósággá lenni e tizenkét pontot. Akkor Magyarhon régi dicsősége, régi fénye ismét phoenixként — — — — De nem! nem használok ez elkoptatott képet. Magyarország' dicsősége egyetlenül állandó a historiában. Mit e füzet elején mondtam, újra emlékeztetekbe idézem itt: 1848-diki martius 15-ike fénypontot képezend a világtörténetben....

A gyümölcs, melyet martius 15-dikéni demonstrációnk termett, már eddig is édes és jövőre gazdag aratást reméltető.

A felelős ministerium megalakult.

Urbér és tized megszüntettek.

A népképviselőtörvény által szabályozva.

Nemzetőrség felállítva, s végre

A sajtó szabad!

A legutolsó jogra nézve a királyi helytartótanács körlevelet bocsátott ki, melyből kitűnik, mikép sajtószabadságunk komoly valóság. Általában e körlevél bizvást vezérfonalul szolgálhatna sajtótörvényeinkhez, minthogy a sajtóban egyebet büntetésreméltónak tekinteni nem lehet, mint azt, mi a szóvali előadás által is törvénytelennek bizonyul be; ez által a sajtó mindazon elzárjelelt megszorításai elmellőztetnének, mellyek az országgyűlés által adott azon ünnepélyes nyilatkozatot csorbítják miszerint: „a censura eltörlésével a sajtószabadságot eskütszékek által biztosítja.“ — Vannak tehát szabadságaink, melyeket tőlünk többé senki el nem vesz. Ki is merészelné azt!...

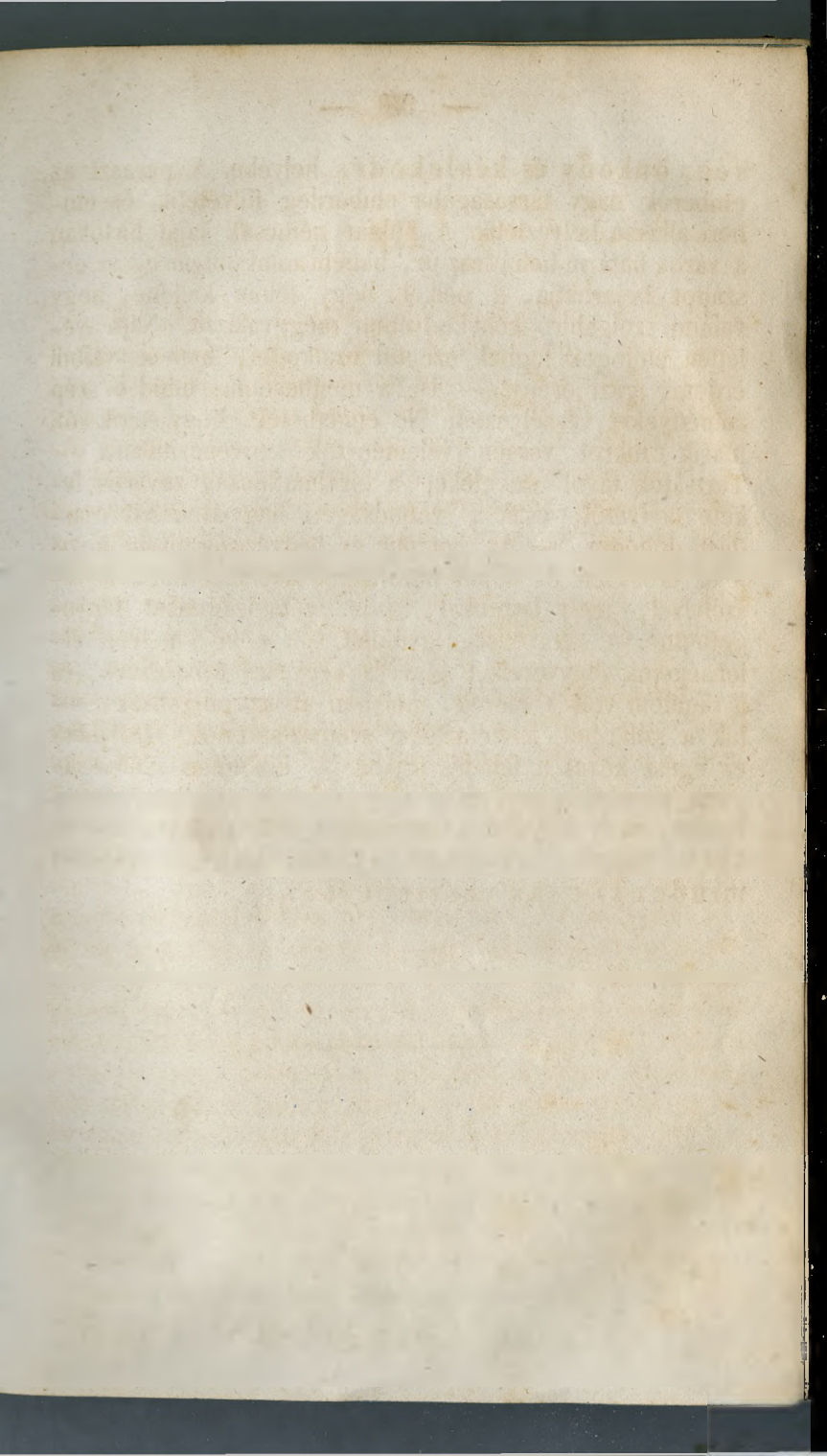
XII.

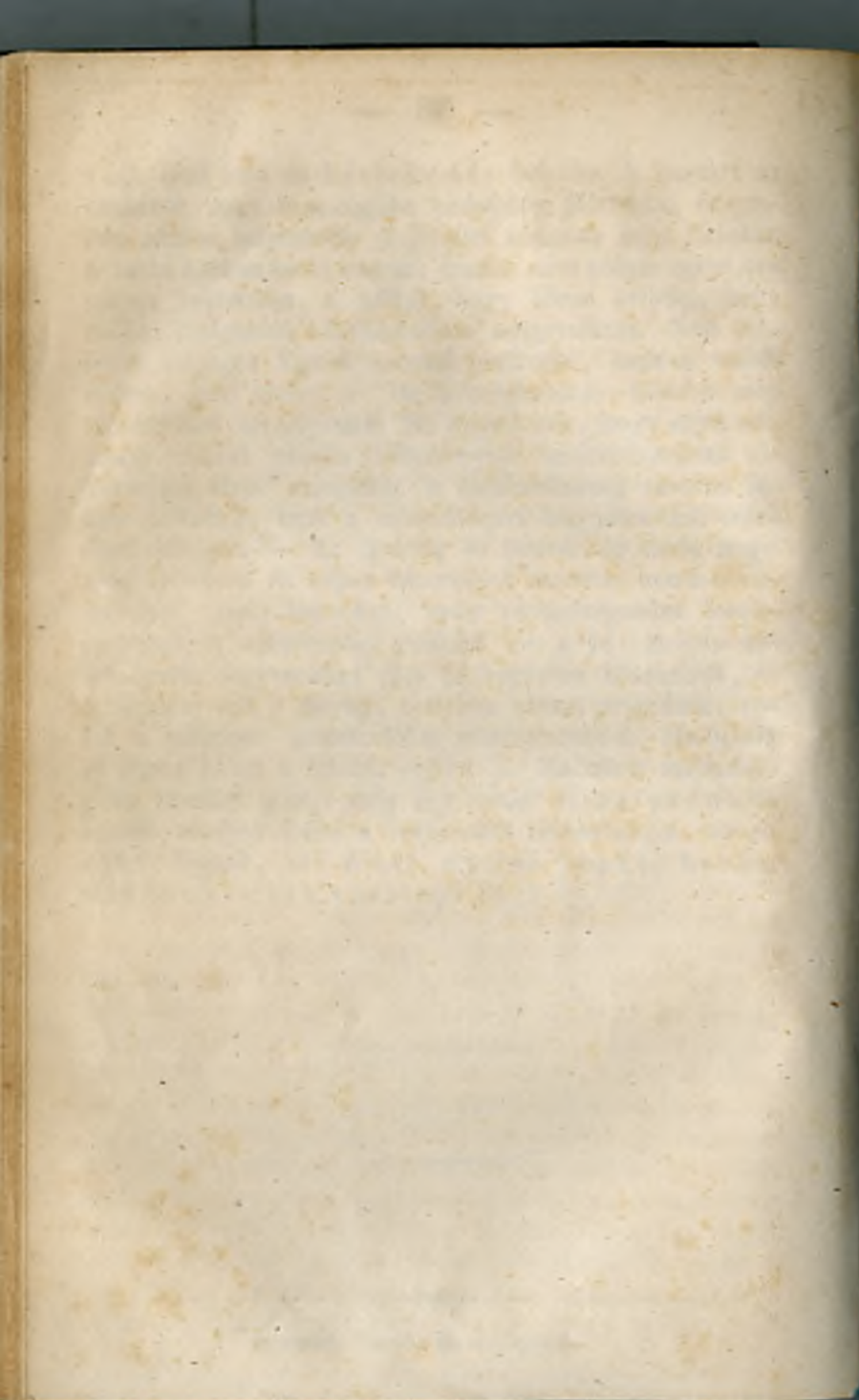
Mi alatt e lapokat sajtó alá küldöm, sötét hírek kezdenek terjengeni — mikép a tömegben ismét pártok alakultak, s mikép sokan mindent elkövetnek a visszavonás magva hintegetésére, hogy az egyenetlenség gyoma által a szabadság szép virágát elfojtsák! Az ég szerelmeért, ne engedjétek jégre vinni magatokat!... Egyenetlenség, pártgyűlölet, kétnyelvűség, hiuság és önzés adák eddig örökké hazánkat ellenséges fegyver prédájául. — Hol volnánk már, ha kicsinyes viszátkodás oly sokszor nem veszélyeztette volna az egyetemes nép legszentebb érdekeit?! Avvagy azért gyűltetek-e a szabadság lobogó zászlója alá, hogy újra kezdjétek a régi véleményharczot — semmiért?! akkor legyetek bizonyosak, hogy rajtatok áldás nem lesz, és az új forma alatt épen úgy rabszolgái lesztek saját szenvedélyeiteknek, mint voltatok a régi alatt. A jellemtelenek és csalók előtoldakodnak, és gyűlöletet terjesztenek köztetek, a szabadság édes szavával áruoló ajkukon. Ne hagyjátok magatokat elámítani!... Igen is jól tudják, hogy ti gyengék vagytok, mihelyt tinmagatok közt meghasonlotok. Ne hagyjátok hát el oly hamar és készséggel a csatatért. Most az egész ország hirtelen új átalakulásnak indul eléje. Pesten országházunk lesz, és a nép nem fog többé annak kapui előtt meghajtott fővel állani; hanem benn szavát fogja emelni ő is, és jogos kívánatai nem fognak a kinos várakozás hosszú pórázára kárhoztattatni. — Vasutak villám gyorsasággal fognak támadni: telegráfok keletkeznek, hogy a híreket az ország minden reszeibe elterjesszék, és ha peretek lesz, az bizonyosan még életetekben be fog végzödni, mit ezelőtt még ükunokáitok is aligalig remélhetének. A sok ide oda firkálásnak, rőfös elnöki parancsoknak, melyekre úgy sem hallgatott senki, végük van, biztosság, rend, törvényesség lép a fejetlen-

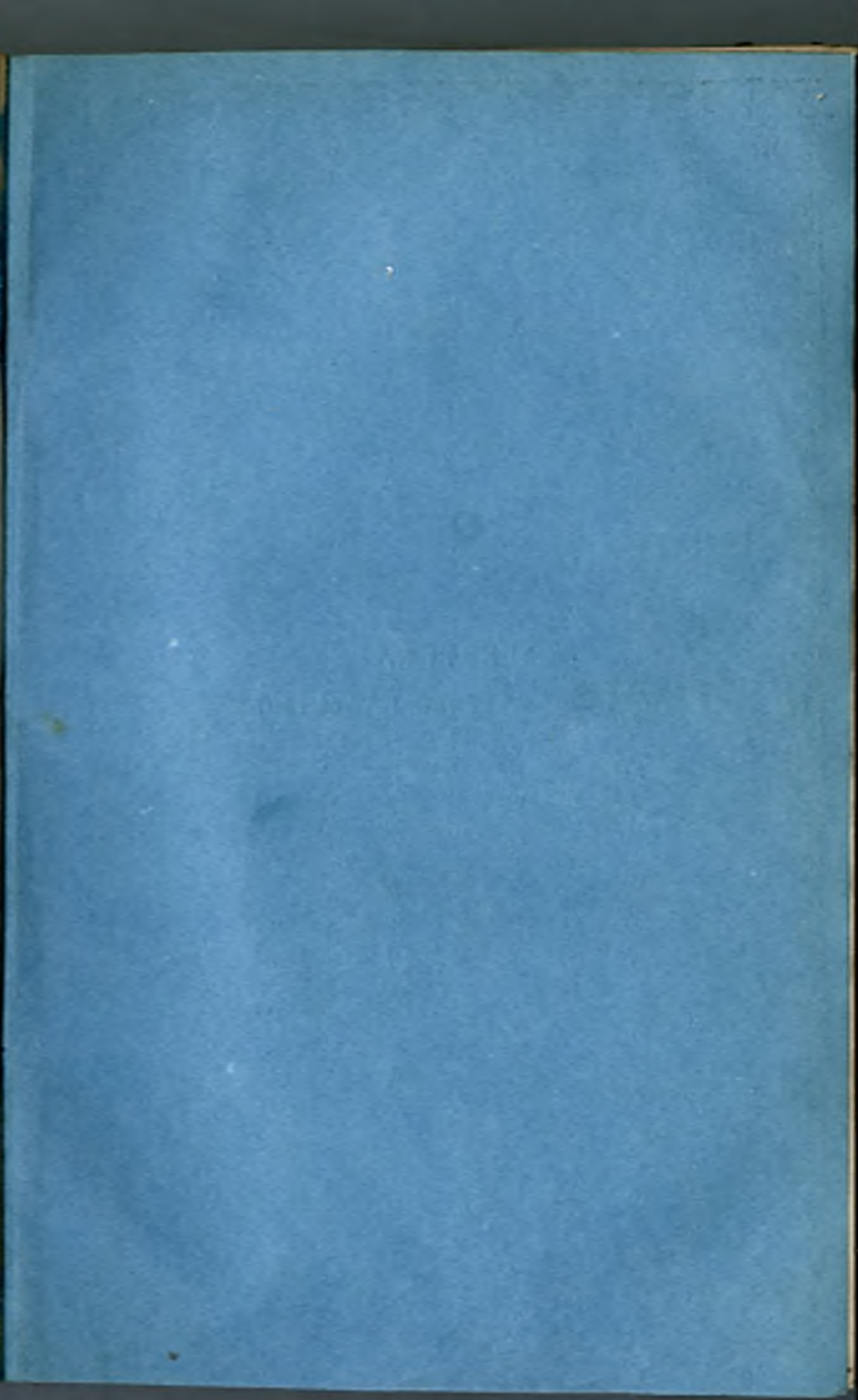
ség, önkény és késlekedés helyébe. A paraszt az emberek nagy társaságába emberileg fölvetetik, és emberi állásba helyeztetik. A polgár nemcsak saját birtokán a város határin belül lesz ur, hanem mint polgár egész országot bejárhatja, a nélkül, hogy félnie kellene, hogy valami szolgabíró kénykedvében meggyalázza. Nem véletlen előjogok fognak ezentul uralkodni, hanem valódi érdem, igazi erény. — De a meghasonlás mind e szép reményeket veszélyezteti. Ne engedjétek, hogy egyik sőt, másik czukrot vessen véleménytek kedvenczitalába — Tartsátok távol szíveteket a bizalmatlanság zavaros fekete nedvétől; csak a szabadságért hagyjátok azt csárdást dobogni. — Az igazság és testvériség tiszta hegyi lege erősítsen és adjon bátorságot daczolni minden veszéllyel, mely hazánkat, azaz szabadságunkat fenyegethetné. A nemzetiségi gyűlölet volt a kő, melyen ellenségeink fegyvereiket éles és hegyesre köszörülék, és a rágalom volt a méreg, melyben azokat megedzék, velük a szilárdan összetartókat szétesztatandók. Dobjátok ez egész követ a feledés árába — különben szabadságunk tizenkét pontja még egy tuczet viszalyalmává leszen, melyek fölött a megoszlott nemzetiségek czivakodni fognak, mi által nyerni senki, hanem mindenki csak veszteni fog!

DE BALLAGI GÉZA.

79
590

ÉSZREVÉTELEK

AZ

ÁLLADALMI EGÉSSÉG'

RENDEZÉSÉRŐL HAZÁNKBAN.

Irtta

CSORBA JÓSEF,

Ns. Somogy Vármegye első rendes Fő-orvosa.

5

PÉCSETT,

nyomatott a lyceumi nyomdában, 1848.

Lib 52.00769210

